

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK BÜLTENİ

EKİM
CUMHURİYET BAYRAMI

Kıfta Olsun

EKİM 2024

BİRİNCİ YILINDA HAMAS-İSRAİL ÇATIŞMASI

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

Bir devlet ile Filistin Halkı'nın geleceği için mücadele eden Hamas arasındaki çatışmalar 07 Ekim 2024 tarihinde 1. yılını doldurmuştur. Bugüne kadar İsrail, Filistin davası için mücadele eden örgütlerle birçok kez çatışmaya girmiştir. Her çatışma ağırlıklı olarak kadın, çocuk ve yaşlıların can kayıpları ile sonuçlanmıştır. Gazze'de başlayan çatışmalarda da 42 binin üzerinde Filistinli hayatını kaybetmiştir. Can kayıplarının en az 17 binin çocuk ve 11 binin kadın olduğu açıklanmaktadır. Yaralı sayısı ise 100 bini geçmiştir. Uzun kayıpları yüksek sayılardadır.

Gazze'deki Sivil Savunma Müdürlüğü'nden konuyla ilgili yapılan açıklamada; "İsrail'in saldırılara başladığı 7 Ekim'den bu yana 10 binden fazla kişinin hala enkaz altında kayıp olduğu, ekiplerin bu kişilere ulaşamaması nedeniyle Sağlık Bakanlığı'nın bildirdiği toplam ölü sayısına da dahil edilmediği, kayıp kişiler de dahil toplam ölü sayısının 50 binin üzerinde olduğu kaydedilmiştir. Personel yetersizliği ve ekipman eksikliği nedeniyle arama kurtarma çalışmalarının 2-3 yıl sürebileceği belirtilen açıklamada, Birleşmiş Milletler yetkililerinin, Gazze Şeridi'nde İsrail saldırılarından geriye en az 37 milyon ton moloz kaldığını tahmin ettiği aktarılmıştır. Binlerce cesedin enkaz altında birikmesi nedeniyle salgın hastalıkların yayılacağı uyarısında bulunulan açıklamada, cesetlerin çürüme sürecinin hızlanacağına işaret edilmiştir.

İsrail'in bombardımanı ve topyekûn ablukası, nüfusun % 80'inden fazlasının insani yardıma muhtaç olduğu Gazze'de uzun süredir devam eden insani krizi daha da derinleştirerek tam anlamıyla vahşete dönüştürmüştür. Bugün tüm dünyanın gözü önünde Filistinliler kitlesel etnik temizlik tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Dünya bir kez daha Devlet Terörü uygulayan İsrail'in kural tanımaz soykırımına şahitlik etmektedir. Dünya, her zaman olduğu gibi üç maymunu oynamaya da devam etmektedir. Rusya ve Çin için Dünya düzenini bozarlarsa karşılığında bizi bulurlar diyen ABD ve İngiltere, kendi imalatları olan kuklanın iplerini ellerinde tutarak Ortadoğu'nun bir kez daha dikkatini çekmek istiyorlar. Çin ve Rusya dünya düzenini bozuyor, ancak İsrail kendini savunuyor. Sözde Ermeni soykırımını Türkiye söz konusu olunca yasa olarak meclislerinden geçirenler İsrail'in yaptıklarına birkaç kuru kınama dışında ses çıkarmıyorlar. İlginç olan Rusya ve Çin'den de ses yok. Çin iki taraflı oynuyor. Doğu Türkistan'ın yumuşak karnı olduğunu ve Doğu Akdeniz'deki kazanımlarının tehlikeye gireceğini biliyor. Rusya'da aynı şekilde Çar Petro'dan beri ilk kez sıcak denizlere

inmenin keyfini yaşıyor ve İsrail ile işbirliği biliniyor. Bu durumda BM Güvenlik Konseyi'den İsrail aleyhine karar çıkması asla beklenemez. Çıksa bile geçmişteki kararlar gibi İsrail için yok hükmünde olacaktır.

İsrail entropi içinde. İşletmelerde entropi faaliyetlerin bozulması, dengenin kaybolması, karışıklık ve aksamaların belirmesi ve sonunda faaliyetlerin durması yönündeki eğilimi ifade etmektedir. İsrail'de aynı duruma düşmek üzeredir. Son çırpınışlarını yapmaktadır. Silah zoru ile oluşturulan, her şeyi yapay olan bir sözde devlet aslında birçok sorunu bünyesinde barındırıyor.

Yetersiz su kaynakları, Yahudiler aleyhine değişmekte olan demografik yapı, sürekli çatışma ortamında olmanın halkında yarattığı çaresizlik vb.

İsrail bölgede kendini Batı kuşağının bir temsilcisi olarak inşa etmiştir. Eski Başbakan Ehud Barak'ın İsrail için kullandığı "Ormanda bir villa!" metaforu ile Netanyahu'nun "Bu, ışığın çocukları ile karanlığın çocukları arasında, insanlık ile orman kanunları arasında bir mücadeledir!" cümlesi aynı kodlamanın ürünüdür.

İsrail kurulduğu 1948 yılından beri 5 savaş yapmıştır. Genişleme alanları yer altı ve yerüstü su kaynaklarının zengin olduğu bölgeler olmuştur. Aslında İsrail, kendilerini fırınlarda yakan ve gerçek soykırımı uygulayan Hitler'i izlemektedir. İsrail'de kendine hayat alanı yaratmaya çalışmaktadır. Arkasını ABD'nin verdiği nükleer silahlar ile garantiye alan İsrail'in hedefinde öncelik hayat alanını besleyecek su kaynaklarının ele geçirilmesi olmuştur. 1967 savaşı sonrasında, yeraltı su kaynakları, tarım alanları, yeraltı maden kaynakları açısından zengin olan Golan Tepeleri'nin, en çok yeraltı su kaynağına sahip olan Batı Şeria ile yağmur sularının yer altında en çok toplandığı alanlara sahip Gazze Şeridi İsrail'in kontrolü altına girmiştir. İsrail bu savaş sonrası, Golan Tepeleri, Yukarı Ürdün Nehri ve Banyas kolunu denetimi altına alarak suyun kontrolünü büyük oranda tekelinde toplamıştır; halen kullandığı suyun büyük bir kısmının kaynağı da buradan gelmektedir. İsrail, 1981 yılında tek tarafı olarak Golan bölgesini ilhak ettiğini ilan etmiştir.

1967 Arap-İsrail Savaşı öncesinde İsrail, havza sularının %3'ünü kontrolü altında tutarken işgal sonucu bu oranı %10'a çıkartmış, daha sonra bu oranı da arttırmıştır. Birleşmiş Milletler raporlarına göre İsrail halen kullanmakta olduğu suyun %67'sini işgal altındaki topraklardan sağlamaktadır. Bölgedeki su kaynaklarını kendi kullanımına geçiren İsrail, burada yaşayan Filistinlilerin su kuyusu açmasını da yasaklamıştır.

Bugün bir Filistinlinin su ihtiyacı 80 litre iken İsrailinin 300 litredir. Bu fark giderek artmaktadır. Tarım alanlarında kullanılan su giderek İsrail'in ihtiyaç alanı olan sanayiye aktarılmak zorunda kalmaktadır. Halen İsrail ulaşabildiği suyun %59'unu sanayide kullanılmaktadır. Bu nedenle Filistinlilerin tarım alanlarında kullandığı su miktarı da giderek azalmaktadır. Bu oran %70'ler seviyesinde iken bugün %40 seviyelerine düşmüş durumdadır. 2025 yılında İsrail'in %59, Filistin bölgesinin ise %36 oranında su ihtiyacının artacağı tahmin edilmektedir. Deniz suyundan elde edilen içme suyu doğal suyun yerini tam olarak karşılamamaktadır. Görüldüğü gibi İsrail'in hem nüfusu ve hem de sanayisi için suya ihtiyacı bulunmaktadır. Aynı durum Filistin halkının geleceği içinde önem taşımaktadır.

İsrail'de kişi başına düşen su kullanımı işgal bölgelerindeki kişi başına düşen su kullanımının yedi katıdır. Hatta Gazze'de bu oran 1/13'e kadar çıkmıştır. Filistin ve İsrail arasında suların paylaşımına yönelik adaletsizlik İsrail'in Batı Şeria sınırına çektiği duvarla daha da artmıştır. Duvar, birçok su kaynağını ve sulanabilen tarım alanını İsrail tarafında bırakmıştır. Ayrıca İsrail, su kaynakları ile ilgili bilgi vermekten özellikle kaçınmaktadır.

Halen Filistin ve Arapların nüfuslarının 4 kat artışına karşılık İsrail'in nüfus artış hızı 2 kat seviyesindedir. Kısa bir zaman sonra İsraili Yahudiler azınlık durumuna düşeceklerdir. 2000'li yılların başında yılda ortalama 200 bin olan Yahudi göçü günümüzde 40 binler seviyesine inmiştir. Bu sayılar gelecek için İsrail'i korkutmaktadır. Aynı zamanda doğurganlık oranı da giderek düştüğü için gelecekte güvenlik sorunları da yaşamaya başlayacaktır. Bunu gördüğü için başta Çin olmak üzere diğer ülke vatandaşlarına kapılarını açmaya başlamıştır.

Tevrat'ta; su, petrol ve kutsal toprakların İsrail için önemi belirtilmektedir. Olaya su boyutundan baktığımızda bu konuda kitaplar, raporlar ve çok sayıda belgeye ulaşabiliyoruz. Bu kitaplardan biri, Arkam Zubi tarafından yazılmış olan "Yahudilerin Arap Suları Üzerindeki Mücadeleleri. Eski Bir Tevrat Rüyası ve Bunu Gerçekleştirme Çabaları" adını taşımaktadır. Zubi kitabında Arap sularının fethedilmesini dini bir görev olarak görmektedir. Su İsrail için her şeydir. Su varsa İsrail Siyonist çalışmalarına devam edecek, yeni göçlerle genişlemesini tamamlayabilecek ve nüfusunu arttırabilecektir.

Zubi'nin kitabında sözünü ettiği petrol ise İsrail saldırınlığının ikinci köşe taşı oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı "Filistin Halkı İçin İşgalin Ekonomik Maliyeti" başlıklı raporda Batı Şeria ile Gazze Şeridinde büyük miktarda doğal gaz ile petrol olduğunu

açıklamıştır. Dünya Bankasının 2013 yılında yayımladığı raporunda ise Batı Şeria'daki madencilik üretiminin potansiyel değerinin yılda 900 milyon dolar olduğu tahmin edildiği bilgisi yer almaktadır. İsrail bu kaynakların kullanımına izin vermediği için Filistin'in kaybı milyar dolarları bulmakta, bu zenginlikleri İsrail firmaları yağmalamaktadır. En verimli taş madenciliği bölgeleri de İsrail işgali altındadır. İsrail, kendisine ait olmayan bu kaynakları işletirken uluslararası sermayeyi de kullandığı için diğer ülkelerin sesleri çıkmamakta, Filistin toprakları yağmalanmaya devam edilmektedir.

Kısacası, İsrail için kutsal topraklar sadece yaptıkları katliamların ve yağmaların maskesini oluşturmaktadır. İsrail için varsa yoksa öncelik su, petrol ve paradır. Aynı zamanda ABD'nin Büyük Ortadoğu projesinin PKK terör örgütü ile birlikte uygulayıcısıdır. İsrail, kendisine verilen bu görevi Arz-ı Mevud hayali içinde gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Bölgede yaşanan gelişmeleri Batılı Ülkeler bir din savaşı eksenine çekmeye çalışmaktadır. Elbette din konusu ve özellikle Müslümanlara tahammülsüzlük bu ülke yöneticilerin iliklerine kadar işlemiş durumdadır. Ancak, İsrail su olmadan varlığını sürdüremeyeceğini çok iyi bilmektedir. Tek amacı vardır. Batı Şeria ve Gazze'de suyu, petrolü, doğal gazı ve toprağı asla Filistinlilerle paylaşmamaktadır.

29 EKİM 1933'TE MUSTAFA KEMAL ATATÜRK VE İSMET İNÖNÜ, 29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI KUTLAMALARINDA

29 EKİM 1933'TE MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, 29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI KUTLAMALARINDA.

EVRENSEL İNSAN HAKLARI VE KÜLTÜREL GÖRECELİLİK¹

Jameela Rizwani, ANKASAM, 19.10.2024

Evrensel İnsan Hakları ve Kültürel Görecelik arasındaki tartışma, insan haklarının farklı kültürler arasında uygulanabilirliği ve yorumlanması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Evrenselciler, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde belirtildiği üzere hakların doğuştan geldiğini ve kültürel farklılıklara bakılmaksızın evrensel olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.[i] Buna karşılık kültürel göreceliği savunurlar, insan haklarının yerel gelenek ve değerleri dikkate alınması gerektiğini savunarak evrensel standartların dayatılmasının kültürel çeşitliliğe ve özerkliğe zarar verebileceği uyarısında bulunmaktadır. Bu gerilim, kültürel uygulamalara saygı ile temel insan haklarının küresel olarak korunması ihtiyacı arasında denge kurmanın zorluğunu vurgulamaktadır.[ii]

Evrensel İnsan Hakları, özellikle 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde tanımlandığı şekliyle kültürü, milliyeti veya dini ne olursa olsun tüm bireylerin doğuştan gelen ve dokunulamaz haklara sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bu hakların herkes için eşit olarak geçerli olduğu kabul edilir. Eşitlik, haysiyet ve her insanın doğuştan bir değere sahip olduğuna vurgu mevcuttur.

Evrenselciliğin Güçlü Yönleri: Evrensel insan hakları, işkence, kölelik ve soykırım gibi ihlalleri gerçekleştikleri konumdan bağımsız olarak ele alabilmek için ahlaki bir çerçeve sağlar. Hükümetleri insan hakları ihlallerinden dolayı sorumlu tutabilmek için bir standart oluşturur. Evrenselcilik, zararlı devlet politikaları veya kültürel uygulamalara karşı bireylerin korunmasına öncelik verir.

Evrenselciliğe Yöneltilen Eleştiriler: Eleştirmenler, evrensel hakların Batılı liberal değerleri yansıttığını ve Batılı olmayan geleneklerle uyumlayabileceğini savunmaktadır. Bazı ülkeler evrensel hakları kendi kültürel ve yasal normlarına göre yönetme haklarına yönelik bir müdahale olarak görmektedir.

¹ <https://www.ankasam.org/anka-analizler/evrensel-insan-haklari-ve-kulturel-gorecelik/>

Kültürel Görecelik, insan haklarının her bir özel kültür bağlamında anlaşılması gerektiğini, bir kültürde ihlal olarak görülen eylemlerin başka bir kültürde aynı şekilde görülmeyebileceğini savunur. Bu görüşü savunanlar, ahlaki değer ve normların kültürel, tarihi ve dini bağlamlar tarafından şekillendirildiğine ve bu nedenle dışsal veya evrensel yargılara tabi tutulmaması gerektiğine inanmaktadır.

Kültürel Göreceliliğin Güçlü Yönleri: Kültürel farklılıklara karşı anlayış ve saygıyı teşvik ederek toplumları dış kültürel tahakkümden korur. İnsan haklarının farklı toplumların sosyal, kültürel ve siyasi gerçeklerine uygun şekillerde yorumlanmasına izin verir. Küresel insan hakları tartışmalarında Batı normlarının hakimiyetine karşı çıkararak daha kapsayıcı ve dengeli bir diyalogu teşvik eder.[iii]

Kültürel Göreceliliğe Yönelik Eleştiriler: Kültürel görecelik cinsiyete dayalı şiddet, çocuk yaşta evlilik veya baskıcı sosyal sistemler gibi temel insan haklarını ihlal eden uygulamaları savunmak için kötüye kullanılabilir. Değişime direnen zararlı kültürel uygulamaları sürdürerek insan haklarının gelişimini engelleyebilir. Ayrıca insan haklarının uygulanmasında tutarsızlıklar yaratmak suretiyle küresel standartlar oluşturma ve ihlaller için adalet arayışı çabalarını zorlaştırabilir.

Küresel etkileşimler arttıkça kültürel görecelik kendi benzersizliğini korumak için mücadele etmektedir. Bazıları, birbirine böylesine bağlı bir dünyada, insan hakları ihlallerinin küresel etkileri olabileceğinden hareketle temel insan onurunu korumak için belli bir düzeyde evrenselliğe ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Öte yandan eleştirilenler, Batılı ürün ve normların medya, teknoloji ve ekonomik sistemler aracılığıyla yayılmasının yerel kültürleri tehdit ettiğini iddia etmektedir.

Gelişen Orta Yollar: Evrenselcilik ve kültürel göreceliliği uzlaştırmak için girişimlerde bulunulmuştur. “Asya değerleri” ve “Afrika İnsan Hakları” gibi çerçeveler, yerel gelenekleri evrensel insan hakları standartlarıyla birleştirmeye çalışmış ve hakların uygulanmasında daha dengeli bir yaklaşım sunmuştur.

Zorluklar ve Fırsatlar: Evrenselcilik ve kültürel göreceliliğin birleştirilmesindeki en önemli zorluklardan biri, kültürel uygulamaların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, çocuk yaşta evlilik veya kast veya etnik kökene dayalı ayrımcılık gibi insan hakları ihlallerini meşrulaştırmak için kullanılmasını önlemektir. Aynı şekilde evrenselci idealleri çok katı bir şekilde uygulamak, değerli kültürel farklılıkları göz ardı edebilir ve yerel topluluklarla anlamlı bir şekilde bağlantı kurmakta

başarısız olabilir. Fırsatlar ise bireyleri zarar, ayrımcılık ve şiddetten koruma ihtiyacını korurken kültürel çeşitliliği onurlandıran bir diyalogu teşvik etmektedir.

Karma Bir Yaklaşım: İleriye dönük muhtemel bir yol hem kültürel özgünlüklere hem de evrensel ilkelere saygı gösteren karma bir yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşım, bireyleri en ciddi insan hakları ihlallerinden koruma ihtiyacını vurgularken kültürel nüansları dikkate alan insan hakları çerçeveleri oluşturmayı içermektedir. Yerel topluluklar ve liderlerle birlikte çalışarak küresel insan hakları standartlarıyla uyumlu ve temel onuru koruyan kültürel açıdan uygun çözümler geliştirmek mümkündür.

Buradaki amaç, evrenselciliği kültürel görecelilikle harmanlayarak insan haklarının temelden korunmasını sağlarken kültürel çeşitliliği kucaklayan politikalar oluşturmaktır. Bu dengeli yaklaşım, küreselleşmiş bir dünyanın karmaşıklıklarını aşmanın en sürdürülebilir ve kapsayıcı yolu olabilir.

Evrensel İnsan Hakları ile Kültürel Görecelik arasındaki tartışma, adalet, egemenlik ve kimliğe ilişkin köklü inançları içerdiğinden hala çözüme kavuşturulamamıştır. Her iki bakış açısı da değerli içgörüler sunmaktadır: evrenselcilik baskı ve eşitsizlikle mücadele için hayati önem taşırken, görecelilik kültürel bağlam ve çeşitliliğin önemini vurgulamaktadır. Buradaki zorluk, insan onuru ve haklarının temel ilkelerini korurken kültürel farklılıkları onurlandıran anlamlı bir diyalogu teşvik etmektir. Yerel geleneklere saygı duyan ancak zarar ve ayrımcılığa karşı temel korumaları sağlayan esnek, uyarlanabilir bir yaklaşım, bu rakip görüşler arasındaki boşluğu doldurmaya yardımcı olabilir.

Kaynakça

[i] “Human Rights: Universalism vs Cultural Relativism — A Brief Thought.” By Arcadia, 23 September 2023, <https://www.byarcadia.org/post/human-rights-universalism-vs-cultural-relativism-a-brief-thought>, (Erişim Tarihi: 15.10.2024).

[ii] Gurbanli, Zaur. “The Universalism of Human Rights or Cultural Relativism?”, Baku Research Institute, 12 August 2018, <https://bakuresearchinstitute.org/en/the-universalism-of-human-rights-or-cultural-relativism/>, (Erişim Tarihi: 15.10.2024).

[iii] Le, N. (2016). Are Human Rights Universal or Culturally Relative? *Peace Review*, 28(2), 203–211. <https://doi.org/10.1080/10402659.2016.1166756>

İSRİL'İN GÜNEY LÜBNAN'A KARŞI ASKERİ STRATEJİSİNDE TÜRKİYE'NİN ÖNEMİ²

Mehmet Bildik
22.10.2024
STRASAM

Türkiye'nin Lübnan ve İsrail'e ilişkin büyük stratejisi birkaç temel unsuru kapsamaktadır. Türkiye Orta Doğu'daki nüfuzunu arttırmayı hedeflemekte ve Lübnan'ı güç projeksiyonu için kritik bir arena olarak görmektedir. Türkiye, Lübnan'daki çeşitli gruplarla ilişki kurarak bölgesel siyasette kilit bir oyuncu olarak rolünü güçlendirmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin stratejik çıkarları genellikle İsrail'in eylemlerine karşıtlığını kendi bölgesel hırslarıyla dengelemeyi içermekte ve bu da Hizbullah ile incelikli etkileşimlere yol açmaktadır. Türkiye, İsrail'in askeri ve ekonomik gücünü bölgesel hedeflerine bir meydan okuma olarak görmektedir. Bu bakış açısı Türkiye'nin Filistinli gruplara verdiği desteği ve İsrail'in özellikle Gazze ve Batı Şeria politikalarına yönelik eleştirilerini şekillendirmektedir. Türkiye, kendisini diplomatik bir aracı olarak konumlandırarak İsrail ve komşuları arasındaki gerginliklerde arabuluculuk yapmaya çalışmaktadır. Bu strateji, Türkiye'nin bölgedeki statüsünü güçlendirmek ve hem Arap devletleri hem de İsrail ile ilişkilerini geliştirmek için tasarlanmıştır. Türkiye, çatışmaların Lübnan'dan kendi topraklarına sıçrama ihtimaline karşı tetikte. Lübnan'da istikrarın sağlanması, özellikle mülteci akını ve militan faaliyetleri gibi konularda, Türkiye'nin kendi ulusal güvenliği için hayati önem taşımaktadır. Türkiye, yumuşak güç oluşturmak için Lübnan ile olan tarihi ve kültürel bağlarını kullanmaktadır. Buna Türk kültürünü tanıtmak ve ikili ilişkileri güçlendirmek için eğitim ve sosyal programlar oluşturmak da dâhildir.

Eylül 2024'te, esas olarak güney cephesine odaklanan yaklaşık bir yıllık çatışmanın ardından İsrail hükümeti, İsrail Savunma Kuvvetleri'nin (IDF) ana çabalarını kuzeye kaydırarak stratejik bir pivot açıkladı. Bu karar, Ekim 2023'te belirlenen ve Hamas yönetiminin dağıtılması, askeri yeteneklerinin etkisiz hale getirilmesi, Gazze'den gelen tehdidin ortadan kaldırılması, rehine

² <https://strasam.org/siyaset/turkiye-siyaset-gundemi/israilin-guney-lubnana-karsi-askeri-stratejisinde-turkiyenin-onemi-352>

durumunun çözümüne öncelik verilmesi ve İsrail'in sınırlarının ve vatandaşlarının korunmasını içeren savaş hedeflerini genişletti. Güncellenen hedefler ayrıca kuzey bölgelerinde yaşayanların evlerine güvenli bir şekilde dönmelerini kolaylaştırmanın kritik bir amaç olduğunun altını çizdi.

İsrail'in yeni stratejisi, İsrail ile Hizbullah arasındaki ateş teatisinin sınırlı kaldığı ve tam ölçekli çatışma eşiğinin altında kaldığı kuzeydeki dinamikleri yeniden şekillendirmeyi amaçlıyor. Her ne kadar IDF 8 Ekim'den bu yana taktiksel zaferler elde etmiş olsa da (Hizbullah'a önemli kayıplar verdirirken nispeten az kayıp verdirdi) daha geniş stratejik durum endişe verici. Hizbullah İsrail'in kuzeyinde başarılı bir şekilde bir güvenlik bölgesi oluşturarak yaklaşık 80.000 İsraillinin İsrail içinde mülteci durumuna düşmesine yol açmıştır. Kuzey sakinlerini tahliye etme kararının 7 Ekim olaylarından ve Hizbullah'ın “Celile'yi fethetme planı” olarak nitelendirdiği Radvan güçlerinin İsrail topraklarına olası bir saldırısından duyulan korkudan büyük ölçüde etkilendiğini kabul etmek çok önemlidir. Buna karşılık Kuzey Komutanlığı kuzey sınırı boyunca hızla güçlendirilmiş bir savunma hattı kurdu. Ancak sınırın güneyindeki İsrail yerleşimlerinin boşaltılması, Hizbullah'ın boş evlere tanksavar füzeleri fırlatmasına ve çitin yakınındaki topluluklarda geniş çaplı yıkıma yol açmasına neden oldu. Dönemin Savaş Kabinesi üyeleri Benny Gantz ve Gadi Eisenkot da dahil olmak üzere bu karara dahil olan bakanlar daha sonra bunun bir hata olduğunu, önemli ve kabul edilemez bir stratejik maliyete yol açtığını kabul ettiler.

Mevcut koşullarda, kuzey sakinlerinin evlerine dönmesi sadece yerleşim yerlerine yönelik saldırı tehdidinin etkisiz hale getirilmesine değil, aynı zamanda bu toplulukları hedef alan düz yörüngeli ateş ve ağır kısa menzilli roketlerin yarattığı tehlikelerin ele alınmasına da bağlıdır. Ayrıca, bir yıl süren sıkıntı ve endişenin ardından bölge sakinlerinin güven ve güvenlik duygusunu yeniden tesis etmek ve böylece ailelerini sınıra geri getirecek kadar güvende hissetmelerini sağlamak da hayati önem taşımaktadır. Kara harekâtından önce IDF, Hizbullah'ın altyapısına yönelik, cep telefonları ve iletişim cihazlarını hedef alan ve Hizbullah'ın da kabul ettiği üzere örgütün yaklaşık 1.500 elemanını etkileyen iki operasyonu içeren benzeri görülmemiş bir saldırı gerçekleştirmiştir. Eş zamanlı olarak Hava Kuvvetleri Beyrut'taki kaleleri olan Dahieh mahallesinin kalbinde üst düzey Hizbullah liderlerini hedef almış ve örgütün kısa ve orta menzilli dik yörüngeli atış kabiliyetlerine ve diğer stratejik varlıklarına çok sayıda saldırı düzenlemiştir. Bu kampanyanın doruk noktası 27 Eylül'de Hizbullah'ın Dahiy'e'deki merkezinin bombalanması ve etkili lideri Hasan Nasrallah'ın ölümüyle sonuçlanması oldu. Sonuç olarak Hizbullah'ın operasyonel liderliğinin neredeyse tamamı ortadan kaldırıldı ve kabiliyetlerinin önemli bir kısmı ciddi şekilde tehlikeye girdi.

İsrail, herhangi bir anlaşmanın sınır boyunca güçlü bir uluslararası varlığı içermesini sağlamalı ve aynı zamanda Hizbullah'ın yeniden silahlanma çabalarına ve İkinci Lübnan Savaşı'ndan sonra görüldüğü gibi örgütün 1701 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararını ihlal ederek sınıra yaklaşmasına karşı hareket etme özgürlüğünü korumalıdır. Bu tedbirlerin sadece kuzey sakinlerinin evlerine dönüşünü kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda “direniş ekseninin İsrail etrafında oluşturmayı hedeflediği 'ateş çemberi'nin en tehditkâr unsurlarını da azaltacağı umulmaktadır. Şu ana kadar elde edilen operasyonel başarı ve Hizbullah'ın nispeten ölçülü tepkileri, İsrail'in bu kazanımlardan yararlanarak tüm “direniş eksenini” daha da zayıflatma ve potansiyel olarak omurgasını parçalama eğilimini artırabilir. İsrail güvenlik tarihi “daha fazlası” duygusunu besleyen operasyonel başarılarla dolu olduğundan, bu arzu dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir; bu da genellikle itidalli davranma konusunda zorluklara ve uzun vadeli iyileşme için diplomatik çözümler yerine askeri hedeflere öncelik verme eğilimine yol açmaktadır. Altı Gün Savaşı'ndan sonra, Eylül 1982'de Yaser Arafat ve FKÖ üyelerinin Lübnan'dan çıkarılmasının ardından ve daha küçük ölçekte İkinci Lübnan Savaşı sırasındaki “Özgül Ağırılık” Operasyonu'ndan sonra bu tür modeller belirgindi.

Kampanyanın tüm “direniş eksenini” hedef aldığını ve stratejik amacının bu eksene ve onun merkezinde yer alan İran'a karşı ABD'nin aktif desteğiyle güçlendirilmiş güçlü bir karşı ağırlık oluşturmak olduğunu anlamak önemlidir. Lübnan'daki operasyonlar, İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki eylemleriyle ve “ekseni” mümkün olan en uzun süre boyunca zayıflatmak ve kontrol altına almak için operasyonel başarılarından yararlanmaya yönelik daha geniş çabalarla karmaşık bir şekilde bağlantılıdır.

Hizbullah'ın ve “direniş eksenini” nin yakın vadede tam bir askeri yenilgiye uğratılmasının mümkün olmadığını ve Lübnan topraklarında uzun süreli bir askeri varlığın hem İsrail Savunma Kuvvetleri'ni (IDF) hem de İsrail'in uluslararası ve yerel meşruiyetini tehlikeye atabileceğini kabul eden İsrail, diplomatik bir çözüme öncelik vermelidir. Bu strateji ABD ve diğer küresel ortaklarla işbirliğini içermeli ve Lübnan ve Filistin Yönetimi üzerinde büyük etkisi olan Türkiye ile doğrudan müzakereleri de içerebilir. İsrail, mevcut güçlü konumundan yararlanarak, geleceği için en avantajlı seçenek olarak bu diplomatik yolu izleyebilir.

Geçtiğimiz yıl yaşanan çatışmalarla şekillenen İsrail'in kuzeyindeki durum, Kuzey Komutanlığı'nın etkili savunma taktiklerine rağmen, ülke tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir stratejik başarısızlığı temsil etmektedir. İsrail topraklarının önemli bir bölümünü kaybetti ve birçok

bölge sakini kendi ülkelerinde mülteci durumuna düştü. Bu kritik durumu ele almak için İsrail, savaşın asıl hedeflerine yeni bir hedef ekledi: kuzey sakinlerinin evlerine güvenli bir şekilde dönmelerini sağlamak.

Bu hedeflere ulaşmak için İsrail bir dizi tırmandırıcı önlemlerle Hizbullah'la arasındaki güç dengesini değiştirmeye çalıştı. Ancak bu çabalar Hizbullah'ın yıpratma savaşını sona erdirmekte yetersiz kalabilir; bir çözüm nihayetinde Gazze'deki çatışmanın sonucuna bağlı olabilir. Operasyonlarına uluslararası meşruiyet kazandırmak ve IDF'nin planlanmamış, uzun vadeli bir “güvenlik bölgesine” yerleşmesini önlemek için İsrail'in askeri çabaları, Güney Lübnan'daki durumu temelden yeniden şekillendirmeyi tasarlamak ve kuzey sakinlerinin evlerine dönmelerini sağlamak amacıyla Gazze çatışmasını sona erdirmek için Türk Hükümeti ile görüşen diplomatik bir girişimle eşleştirilmelidir. Durumu istikrara kavuşturan ve savunma pozisyonunu benimseyen İsrail, Hizbullah'ın kademeli olarak Güney Lübnan'a geri dönmesini engellemek için Türk Hükümeti ile birlikte çalışarak net ve kararlı bir politika uygulamalıdır. Bu, potansiyel tehditlere karşı koymak ve caydırıcılığı güçlendirmek için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye, İsrail'in Güney Lübnan'a ilişkin askeri stratejisinin şekillendirilmesinde çeşitli nedenlerden ötürü önemli bir rol oynamaktadır:

- 1. Jeopolitik Etki:** Türkiye'nin Avrupa, Asya ve Orta Doğu'nun kesişme noktasındaki stratejik konumu bölgesel dinamikleri etkilemesine olanak sağlamaktadır. İsrail, Türkiye'nin Hizbullah ve Lübnan'daki diğer militan gruplarla olan ve kendi güvenlik hesaplarını etkileyebilecek ilişkilerini göz önünde bulundurmalıdır.
- 2. Diplomatik İlişkiler:** İsrail-Türkiye ilişkilerinin durumu daha geniş jeopolitik manzarayı etkiler. Güçlü bir ikili ilişki istihbarat paylaşımını ve askeri işbirliğini kolaylaştırabilirken, gerilimler İsrail'in operasyonel özgürlüğünü sınırlayabilir.
- 3. Bölgesel İttifaklar:** Türkiye'nin çeşitli Orta Doğu ülkeleriyle kurduğu ittifaklar bölgedeki güç dengesini etkileyebilir. İsrail, Hizbullah'ın kabiliyetlerini ve niyetlerini etkileyebilecek değişimleri öngörmek için bu ittifakları izlemelidir.
- 4. Askeri Yetenekler:** Türkiye'nin kendi askeri ilerlemeleri ve kabiliyetleri İsrail için bir model ya da karşı nokta teşkil edebilir. Türkiye'nin askeri stratejisini anlamak İsrail'in güney Lübnan'dan gelebilecek tehditlere karşı kendi yaklaşımlarını geliştirmesine yardımcı olabilir.

5. Vekalet Dinamikleri: Türkiye'nin Lübnan'daki bazı gruplara verdiği destek Hizbullah'ı cesaretlendirebilir veya operasyonlarını etkileyebilir. İsrail'in Hizbullah'ın faaliyetlerinden kaynaklanabilecek tehditlere etkili bir şekilde karşı koyabilmesi için bu dinamiklerin farkında olması gerekmektedir.

Özetle, Türkiye'nin jeopolitik rolü, diplomatik ilişkileri, bölgesel ittifakları, askeri kabiliyetleri ve vekalet dinamikleri üzerindeki etkisi İsrail'in Güney Lübnan'a ilişkin askeri stratejisini oluştururken göz önünde bulundurması gereken önemli faktörlerdir.

ABD, İRAK'TAN ÇEKİLİR Mİ?³

Bilgay Duman
17.10.2024
ORSAM

27 Eylül'de ABD ve Irak, DEAŞ'a Karşı Uluslararası Koalisyon kapsamındaki ABD askerlerinin Eylül 2025 itibarıyla Irak'tan çekileceğini ortak bir açıklama ile kamuoyuna duyururken bunun nasıl bir çekilme olacağına ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Konuyla ilgili telekonferans yoluyla basın brifingi düzenleyen üst düzey bir ABD'li yetkili, bu anlaşmanın "Irak'tan geri çekilme" anlamına gelmediğini, daha ziyade asker sayısının azaltılması, ABD'nin Irak'ta kullandığı bazı üslerden ayrılması ve ülkedeki askerî görevlere göre yeni düzenlemelerin yapılması anlamına geldiğine yönelik sözleri dikkat çekici oldu.

Şimdilik anlaşılan ABD'nin Irak'tan tamamen askerî bir çıkışı olmayacak gibi gözükmektedir. Mevcut plan, ABD'nin askerî varlığının sona erdirilmesinden ziyade ikili güvenlik ortaklıklarına geçiş yapmayı öngörmektedir. Bazı güçlerin DEAŞ karşıtı operasyonların devamlılığını sağlamak ve Irak güvenlik güçlerine destek olmak üzere ülkede kalması söz konusudur. Kalacak asker sayısı henüz net değil ancak ABD'nin özellikle DEAŞ'tan kaynaklanan tehditleri ve diğer bölgesel güvenlik endişelerini yönetmek için en azından 2026'ya kadar Irak'ta varlığını sürdürmesi beklenmektedir. ABD birliklerinin 2025 yılına kadar geri çekilmesi, tamamen ayrılma anlamına gelmemektedir. Bunun yerine, doğrudan muharebe operasyonlarından daha çok danışmanlık ve destek rolüne geçişe işaret etmektedir. ABD ve Irak, DEAŞ karşıtı misyon resmi olarak sona erecek olsa da bazı birliklerin terörle mücadele operasyonlarını desteklemek ve özellikle Kuzey Irak ve Suriye'de istikrarı korumak için kalacağı konusunda zaten anlaşmış durumda. Bu bir yandan bölgesel varlığını sürdürürken diğer yandan doğrudan çatışmalara katılımı azaltma stratejisini yansıtır.

ABD ordusu, özellikle örgütün 2014'teki yükselişinden sonra DEAŞ'ın yeniden toprak kazanmasını önlemeye ve Irak'ı istikrara kavuşturmaya odaklandı. Savaş misyonunun resmi olarak sona ermesine rağmen ABD'nin Irak'tan tam bir geri çekilmesinin, özellikle Suriye'de hâlâ risk teşkil eden DEAŞ kalıntılarının devam eden tehdidiyle Irak'ın başa çıkma kabiliyetini zayıflatabileceğine dair endişeler bulunmaktadır.

³ <https://orsam.org.tr/tr/abd-iraktan-cekilir-mi/>

ABD'de bu konudaki görüşler bölünmüş durumdadır. Özellikle Irak ve Afganistan'daki maliyetli savaşların ardından yurt dışındaki askerî angajmanların azaltılması yönünde bazı kesimlerden baskı gelirken Irak'ın daha fazla istikrarsızlaşmasını önlemek için varlığın sürdürülmesine yönelik önemli bir destek de mevcuttur. Özellikle denizaşırı askerî angajmanların azaltılması yönünde artan bir çağrı var ve bu da gelecekteki politikayı etkileyebilir. Ancak ABD savunma çevrelerindeki pek çok kişi Irak'taki varlığın devamının bölgesel istikrarın korunması ve DEAŞ'ın yükselişine yol açan boşluğun önlenmesi için gerekli olduğunu savunmaktadır.

Ayrıca ABD askerlerinin Irak'tan olası çekilişi hem Irak'ın iç istikrarı hem de ABD'nin Ortadoğu'daki daha geniş stratejik çıkarları açısından önemli sonuçları olan karmaşık ve çok yönlü bir konudur.

İsrail, Hizbullah ve Hamas'ın dâhil olduğu gerilimler de başta olmak üzere son olaylar göz önüne alındığında, ABD'nin Irak'taki varlığından tamamen vazgeçmek istemesi pek olası değildir. Bölgedeki istikrarsızlık, İran'ın etkisine karşı koyma ihtiyacı, özellikle de İran yanlısı grupların Irak hükûmetine baskı yapması, Irak'ın stratejik konumu ve İran ile Suriye'ye yakınlığı ile birleştiğinde ABD'nin varlığını sürdürmesini ve karar sürecini kritik hâle getirmektedir. ABD'nin tamamen çekilmesi aşırılık yanlısı grupların yeniden canlanması ve istikrarsızlığın daha da artması riskini doğururken İran'ın da kontrolsüz bir şekilde nüfuzunu genişletmesine yol açabilir.

Nitekim Demokratlar ya da Cumhuriyetçiler fark etmeksizin ABD'de İsrail'e verilen iki partili destek, Amerikalı politika yapımcıların Ortadoğu'daki birliklerin geri çekilmesi konusunda karar verirken İsrail'in güvenliğini göz önünde bulunduracakları anlamına gelmektedir. Bu noktada Irak'taki ABD güçlerini önemli ölçüde azaltmaya yönelik herhangi bir kararın İran'ı cesaretlendirebileceğini veya İsrail'in güvenliğini olumsuz etkileyecek bir güç boşluğuna yol açabileceğini düşünenlerin muhalefetiyle karşılaşabilir.

Öte yandan ABD'nin Irak'taki varlığı İran'ın emellerine karşı stratejik bir tampon görevi görerek İsrail'in İran'ın etkisini sınırlama hedefiyle doğrudan örtüşmektedir. İsrail, İran'ın Irak ve Suriye'de artan gücünden, özellikle de bu ülkeleri İsrail'e karşı saldırılar için hazırlama alanı olarak kullanma kabiliyetinden duyduğu endişeyi sık sık dile getirmektedir. Irak'taki ABD üsleri, İran'ın hareketlerini izlemek ve İsrail'e ya da diğer ABD müttefiklerine karşı herhangi bir saldırgan eyleme karşı koymak için ileri bir konum sağlayarak stratejik bir avantaj sunmaktadır. Bu nedenle

de İsrail'in bu tehdidin azaltılmasına yardımcı olmak için ABD'nin Irak'taki varlığının devam etmesini desteklediğini söylemek yanlış olmaz.

2024 yılının Kasım ayında gerçekleştirilecek ABD başkanlık seçiminin sonuçları, ABD'nin stratejisi açısından önemlidir. Özellikle olası bir ikinci Trump başkanlığında, önceki yönetim askerî varlığı azaltma yoluna giderken mevcut jeopolitik dinamikler ABD güçlerinin geri çekilmesi konusunda daha temkinli bir yaklaşımı etkileyebilir ve iç siyasi çıkarlarla bölgedeki güvenlik kaygılarını dengeleyebilir.

Donald Trump, ilk başkanlığı sırasında, daha geniş kapsamlı “Önce Amerika” politikasıyla tutarlı olarak ABD'nin yurt dışındaki askerî angajmanlarının azaltılmasını savundu. Askerleri geri çekme söylemine rağmen Trump'ın İran'a yönelik politikası çatışmacıydı ve bu da tam askerî ayrılmayı zorlaştırdı. Ayrıca Trump'ın İsrail'e verdiği yoğun destek de bölge siyasetinde belirleyici olmuştur. Bu noktada Trump'ın dış politikası “denizaşırı dengelemeye” öncelik verebilir. Bu da karada daha az asker bulundurmaya ancak DEAŞ ve İran vekillerine karşı hava gücü ve özel kuvvet operasyonlarını sürdürmek anlamına gelir. İran'la rekabet, DEAŞ'ın yeniden dirilişi ve değişken bölgesel dinamikler, 2025'teki herhangi bir asker çekilmesinin ABD'nin Irak'taki müdahalesinin sonu değil daha küçük ölçekli, hedefli operasyonlara odaklanan ve Irak'ın Kürt güçleri gibi bölgesel müttefiklere güvenen bir strateji değişikliğine işaret etmesini sağlayacaktır.

Öte yandan Kamala Harris'in 2024 seçimlerini kazanması hâlinde, yönetiminin mevcut Biden yönetiminin Irak'taki ABD askerî varlığına ilişkin planına benzer bir strateji izlemesi muhtemeldir. Bunun Irak hükûmeti ile yapılacak ikili bir anlaşmanın parçası olarak aşamalı bir geri çekilmenin uygulanmasını içermesi mümkündür. Bu yaklaşım, özellikle DEAŞ karşıtı operasyonlar ve bölgesel istikrar için Irak ile sürdürülebilir bir güvenlik ortaklığının sürdürülmesine odaklanabilir.

Harris yönetiminin ayrıca, Suriye'nin doğusundaki operasyonlar için elzem olan ve bölgedeki DEAŞ ve İran destekli milislere karşı koymaya yardımcı olan Erbil'deki Harir Hava Üssü gibi stratejik noktalarda ABD varlığını sürdürmeye öncelik vermesi de mümkündür. Harris'in tutumu muhtemelen ABD'nin askerî varlığının azaltılması ile Irak'ı dış tehditlere karşı desteklemeye devam etme ihtiyacı arasında bir denge kurmaya odaklanırken Irak bankalarına reformları uygulamaları için baskı yapmak ve İran'dan enerji ithalatını yönetmek gibi ekonomik önlemler yoluyla İran'ın etkisini azaltmaya çalışacaktır.

Sonuç olarak ABD'nin 2025 yılına kadar Irak'taki güçlerini resmen geri çekeceği açıklanmış olsa da bu muhtemelen tam bir geri çekilmeden ziyade farklı bir askerî angajmana geçiş anlamına gelecektir. Zira ABD'nin Irak'ın istikrarını sağlamaya, İsrail'e destek vermeye, Çin ve Rusya'nın Ortadoğu'daki etkisini sınırlamaya, İran'ın etkisine karşı koymaya ve DEAŞ'ın yeniden dirilmesini önlemeye yönelik derin yatırımları devam etmektedir ve bu durum yakın vadede ülkeden tamamen ayrılmasını olanaksız kılmaktadır.

HİZBULLAH'IN ZAYIFLAMASI İRAN'IN NÜKLEER DOKTRİNİNİ ETKİLER Mİ?⁴

Emine Gözde Toprak

14.10.2024

İRAMECENTER.

İsrail, son dönemlerde gözünü Filistin'in işgal edilmiş topraklarının bir parçası olan Gazze'den, Lübnan ve Hizbullah'a çevirdi. İsrail'in son haftalarda Hizbullah'ı hedef alan çağrı cihazları saldırısı gibi kapsamlı eylemleri, Hizbullah'a büyük zararlar verdi. Binyamin Netanyahu yönetimindeki İsrail'in 27 Eylül günü gerçekleştirdiği saldırıda örgütün 32 yıldır liderliğini yapan Hasan Nasrallah'ı öldürmesi de örgütü en azından kısa vadede önemli ölçüde zayıflattı.

1982'de kuruluşundan bu yana Orta Doğu'da dönüşen ve tartışmalı muharebe yöntemleriyle kendini önemli bir aktör olarak kanıtlayan Hizbullah'ın belki de ilk kez bu ölçüde büyük bir tehditle karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Yaşanan gelişmeler örgütün geleceğine ilişkin tartışmaları beraberinde getirdi. Elbette bu tür örgütlerin sadece kilit liderlerinin öldürülmesiyle yenilgiye uğratıldığı nadir görülen bir durumdur. Örneğin Nasrallah'ın selefi olan Abbas el-Musevi, Nasrallah ile aynı kaderi paylaşarak İsrail suikastı sonucu hayatını kaybetmişti. Dahası Hizbullah ilk defa İsrail'in operasyonları ile karşı karşıya kalmış değil. Bilakis İsrail'in Lübnan'ı işgaline tepki olarak doğan örgüt, çatışmanın doğası gereği geride kalan yıllar boyunca İsrail'in çok sayıda saldırısının hedefi olmuştur.

Ancak İsrail'in son saldırılarının iki nedenle öncelilerden ayrıştığı söylenebilir: İsrail'in Hizbullah'a yaklaşımındaki köklü değişim ve Hizbullah'ın meşruiyet ve gücünün altının oyulduğunu gösteren emareler. Bunlardan ilkinde göre, İsrail'in sadece üst kademedeki isimlere değil Hizbullah yapılanmasının her düzeydeki teknik ve diğer unsurlarına karşı topyekûn bir savaş başlattığı görülmektedir. Örneğin İsrail, 3 Ekim'de Hizbullah'ın füze üretim projesinin önde gelen yetkililerinden Muhammed Yusuf Oneissi'nin öldürüldüğünü duyurdu. Diğer yandan Nasrallah'ın ölümünden sonra örgüt lideri olarak açıklanan ikinci isim Haşim Safiyuddin'in de öldürüldüğü iddia edilmektedir.

⁴ <https://www.iramcenter.org/hizbullahin-zayiflamasi-iranin-nukleer-doktrinini-etkiler-mi-2549>

İkinci nedene gelince, Hizbullah iç politikada aktif bir rol almaya başladığı yıllardan bu yana Lübnan'ın yozlaşmış yönetici sınıfına bir alternatif sunamadığı gibi kendisi de giderek yolsuzluğa bulaşmaya başlamıştır. Ayrıca yıllar geçtikçe daha fazla sayıda Lübnanlı, Hizbullah'ın, örgütü ülkedeki savaş ağaları düzeninin temel aktörü haline getirirken Lübnan'ı bölgedeki yıkıcı savaşların sahnesine dönüştüren “daimî savaş” vizyonunu reddetmeye başlamıştır.

Son olarak Hizbullah, 8 Ekim 2023'te İsrail'e karşı sözde bir dayanışma cephesi açarak söz verdiği ve birçok analistin yapabileceğine ilk başlarda kesin olarak inandığı askerî caydırıcılık kapasitesini hiçbir zaman kullanmayarak/kullanmaya istekli olmayarak caydırıcılığını da büyük oranda kendi elleriyle zedelemiştir.

Özetle Hizbullah'ın son dönemi yozlaşma tartışmaları, stratejik hesap hataları ve tehlikeli de olsa nihayetinde içi boş bir askerî altyapı ile anılır hale gelmiştir. Bu nedenlerle, İsrail'in Lübnan'a açtığı topyekûn savaşın Hizbullah'ın askerî caydırıcılığında kalıcı bir değişim yaratması ve örgütü büyük oranda etkisiz hale getirmesi mümkün gözükmemektedir.

Söylem düzeyinde İran'ın nükleer silah doktrini her türlü kitle imha silahının üretimini, tedarikini, stoklanmasını ve kullanılmasını kesin bir dille yasaklayan dinî fetvaya göre şekillenmektedir. Retorik, İran'ın nükleer silahları kategorik olarak reddettiği anlamına gelse de ülkenin uzun süredir sahada devam ettirdiği nükleer faaliyetlerine ilişkin gerçekçi bir anlayışı temsil etmemektedir. İran nükleer doktrininin, ülkenin dinamik ve istikrarsız bir güvenlik çevresinde yer alması nedeniyle potansiyel sorunları/tehditleri göz önünde bulundurarak nükleer silah edinme seçeneğini koruma stratejisi çerçevesinde şekillendiği söylenebilir.

Son bir yılda değişen bölgesel güvenlik ortamı, İran'ın nükleer silahlara ilişkin inanç ve tercihlerini etkileyecek düzeyde olsa da devletlerin nükleer kararları incelenirken sınıflandırılması ve anlaşılması gereken çok sayıda ve iç içe geçmiş faktör mevcuttur. Zira bir ülkenin nükleer silah edinme arayışı nadiren “ne pahasına olursa olsun bombaya ulaşma arayışı” olarak karşımıza çıkar. Devletlerin nükleer silah elde etme hedefi doğrultusunda kaydettikleri ilerleme, çoğunlukla ne doğrusal ne de tutarlı olmuştur. Bu husustaki vaka analizleri, nükleer silah arayışında olan devletlerin bu süreçte çok farklı kalıplar ortaya koyduğunu göstermiştir. Buna ilaveten, nükleer silahlar doğası gereği devletlerin çok gizli konu kategorisine dâhildir. Bu sebepler bir ülkenin nükleer silah elde etme peşinde olup olmadığı veya ne zaman nükleer silah edineceği öngörüsünü zorlaştırmaktadır.

Bir örnek vaka analizi olarak İran İslam Cumhuriyeti'nin nükleer programı da tüm bu olgulardan bağımsız olarak düşünülemez. En üst düzey karar mercii olan Devrim Rehberi Ali Hamenei geçmişte birçok kez nükleer programın seyrini değiştirecek kararlar almıştır. Örneğin 2003 yılında İran'ın nükleer silahlara yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerini sonlandırdığı bilinmektedir. Yine 2015 yılında imzalanan ve resmî adı Kapsamlı Ortak Eylem Planı olan Nükleer Anlaşma'yla İran, nükleer faaliyetlerine yönelik kısıtlayıcı önlemleri kabul etmiştir. 2019 yılından itibaren İran nükleer faaliyetlerini hızlandırma kararı almışsa da nükleer eşiği henüz geçmemiştir. Görüldüğü gibi İran'ın da nükleer süreci doğrusal olmaktan çok uzaktır.

Birçok analist, 35 yıldan fazla bir süredir yürüttüğü ve birçok boyutuyla tartışmalı olan nükleer faaliyetlerin, İran'ın nükleer silah elde etme peşinde olduğunun açık bir işareti olduğu görüşündedir. Ne var ki nükleer alandaki faaliyetlerinin içerik ve seyri şüpheli olsa da İran'ın kaçınılmaz olarak nükleer silah elde etme yoluna gideceği düşünülmemelidir. 2007 yılındaki ABD istihbarat raporu değerlendirmeleri, İran'ın karar vermesi halinde nükleer silah üretebilecek bilimsel, teknik ve endüstriyel kapasiteye sahip olduğunun altını çizmiştir. Diğer bir ifadeyle, uzun bir süredir nükleer eşikte olduğu bilinen İran, bu önemli nükleer teknolojiye sahip olmasına rağmen nükleer silah elde etmeyi tercih etmemiştir. Ancak Hizbullah'ın gözle görülür şekilde gücünü kaybetmesi, İran'ın nükleer doktrinini güncellemesi anlamına gelebilir. Zira İran'ın ulusal güvenliğinin temelini oluşturan ileri savunma stratejisinin en kuvvetli ayağı olarak görülen Hizbullah'ın caydırıcılığı ve gücü, dolayısıyla İran'ın ulusal güvenliği, ciddi tehdit ile karşı karşıyadır.

Söz konusu güvensizlik ortamında olağan düzeyi aşan tehdit algısı, İran'ı nükleer eşiği geçmeye zorlayabilir. Güvenlik ortamındaki köklü değişiklikler, bazı devletleri nükleer silah geliştirmeye iten en güçlü etkenlerden biri olarak görülür. Diğer bir deyişle yakın güvenlik endişeleri, nükleer silah programına başlama kararı için önemli bir motivasyon kaynağıdır. Zira aynı anlayışa göre nükleer silah elde etmek, anarşik uluslararası sistemde hayatta kalmayı garantilemek için en etkili caydırıcılık metodudur. Bu denklem, Karşılıklı Garantili İmha (Mutually Assured Destruction-MAD) teorisine dayanmaktadır. Bu teoriye göre "Nükleer ilişkilerde istikrar, nükleer saldırıya karşı karşılıklı savunmasızlıkla sağlanmaktadır."

Ancak bu yol görüldüğü kadar pürüzsüz değildir. İran'ı nükleer silahlara yöneltecek ilk ve en önemli etken güvenlik olsa da söz konusu etken tek başına yeterli bir tetikleyici değildir. Ana işlevi caydırıcılık olan nükleer silahlar, ikinci vuruş kabiliyeti/karşı darbe yeteneği sağlanmadan stratejik

olarak bir koruma garantisi sunmaz. MAD yoluyla nükleer caydırıcılığın işe yaraması için nükleer silaha sahip devletin potansiyel bir saldırıya (konvansiyonel saldırı da dâhil) misilleme olarak nükleer silah kullanma niyet ve yeteneği konusunda inandırıcı olması gerekir. Daha fazla nükleer savaş başlığı, çeşitlendirilmiş nükleer atış vasıtaları, nükleer saldırıya her an hazırlıklı olma, atış mekanizmalarının çeşitli bölgelerde konuşlandırılması ve güvenli ve sağlam komuta-kontrol sistemi vasıtası nükleer caydırıcılığın temellerini oluşturmaktadır. Bu nedenle sağlam misilleme kabiliyeti geliştirmeden önce nükleer test gerçekleştirmesi veya Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'ndan (NPT) çekilmesinin İran'ı ön alıcı savaş (preventive war) için daha açık bir hedef hâline getirmesi kuvvetle muhtemeldir.

Açık kaynaklardan elde edilen bilgilere göre İran, bu teknolojiden hâlihazırda uzak görünmektedir. İran'ın nükleer silahlanma takvimi analiz edilirken genelde uranyum zenginleştirme faaliyetleri, diğer bir ifadeyle nükleer yakıt çevirimi ön plana çıkarılmaktadır. Nükleer silah yakıtı olarak bilinen uranyumun silah sınıfı düzeyinde zenginleştirilmesinin nükleer silah yapımındaki en zor ve önemli adım olduğunu söylemeliyiz. İran'ın söz konusu teknolojide otuz yılı aşkın bir süredir yaptığı yatırımlarla kayda değer gelişme kat ettiği bilinmektedir. Geline nokta İran'ın birden fazla nükleer silah için gerekli miktarda silah sınıfına bölünebilir malzemeyi, birkaç haftada elde edebileceği tahmin edilmektedir. Ancak nükleer silah imal etmesi ile operasyonel bir nükleer kapasiteyi konuşlandırmak arasında büyük bir fark vardır. Batı ve İsrail kaynaklı istihbaratın 2021 yılı tahminlerine göre, nükleer silah yapımına yönelik siyasi karar alması hâlinde İran'ın nükleer bir cephanelik inşa etmesi için yaklaşık iki yıla ihtiyacı vardır. ABD İstihbarat Topluluğu'nun 2024 yılındaki değerlendirmeleri ise İran nükleer silah geliştirme kapasitesine sahip olduğu ancak önemli silahlanma (weaponization) faaliyetlerinde bulunmadığı yönündedir.

İran'ın nükleer güç olma kararı, güvenlik kaygıları kadar nükleer kabiliyetleriyle de doğru orantılıdır. Bölgede güvenlik ortamında köklü değişikliklerin vuku bulduğu ortamda İran, nükleer silahları, caydırıcılığını tekrar kazanmak ve bekasını sağlamak için güçlü bir alternatif olarak görebilir. Fakat İran'ın işlevsel bir nükleer caydırıcılık kabiliyeti kazanana kadar önleyici müdahale ile karşı karşıya kalma olasılığı azımsanmamalıdır. Zira İran'ın laboratuvar ortamında elinde tutacağı operasyonel olmayan birkaç test edilebilir nükleer silaha sahip olması, ona istediği ölçüde caydırıcılık/koruma sağlamayacaktır.

ZELENSKY'İN ZAFER PLANI NE VADEDİYOR?⁵

Hüseyin Özdemir

23.10.2024

ANADOLU Ajansı

Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenskiy'nin geçtiğimiz günlerde parlamentoda sunduğu “zafer planı,” Rusya ile süregelen çatışmada yüksek riskli bir kumar niteliği taşıyor. Kritik NATO tartışmaları ve Avrupa Birliği (AB) diyaloglarının ortasında 16 Ekim 2024'te açıklanan stratejik plan, kamuoyunun barış müzakerelerini giderek daha fazla desteklediği bir dönemde ortaya çıkıyor. Kapsamı itibarıyla iddialı olmakla birlikte, bu planın uygulanabilirliği ve askeri kararlılıkla diplomatik pragmatizm arasındaki karmaşık dengeleri ne derece sağlayabileceği hususunda temel sorular gündeme geliyor.

Zelenskiy'nin planının merkezinde NATO üyeliğine yönelik cesur bir talep yatıyor. Baltık ülkeleri ve Polonya, Ukrayna'nın NATO üyeliğini açıkça desteklese de ittifakın diğer üyeleri buna temkinli yaklaşıyor. Ülkeler sadece Rusya'nın tepkisini çekmekten değil, aynı zamanda aktif çatışma halindeki bir ülkeyi NATO'ya kabul etmenin pratik sonuçlarından da endişeleniyor. NATO'nun 5. Maddesindeki karşılıklı savunma hükmü tüm ittifakı bir anda Rusya ile bir çatışmanın içine çekebilir ki Almanya ve Fransa gibi ülkeler böylesi bir senaryodan kaçınmak istiyor. Ukrayna'nın güvenlik ihtiyaçları ile NATO'nun stratejik ihtiyatı arasındaki bu gerilim Zelenskiy'nin yaklaşımındaki temel bir zorluğun altını çiziyor.

Rus hedeflerini vurmak için uzun menzilli silahlara erişim talebini de kapsayan planın askeri bileşenleri, stratejik düşüncede kayda değer bir değişimi temsil ediyor. Ancak Batılı müttefikler, gerilimin tırmanmasından ve Rusya'nın olası tepkisinden endişe duyarak bu tür kabiliyetleri sağlama konusunda tereddütlü davranmaya devam ediyor. Planın gizli nükleer olmayan caydırıcılık stratejisi ilgi çekici olmakla birlikte, uygulama ve uluslararası gözetim için şeffaf mekanizmalardan yoksundur.

Ekonomi cephesinde ise Zelenskiy'nin Ukrayna'nın doğal kaynaklarına, özellikle de lityum ve uranyuma ortak yatırım yapma önerisi dikkatle değerlendirilmelidir. Bu kaynaklar gerçekten de

⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/zelenskiynin-zafer-planı-ne-vadediyor/3371238>

Batılı ülkelerden yatırım çekebilecek olsa da savaş zamanında bu tür endüstrileri geliştirmenin pratik zorlukları ve stratejik kaynak yönetiminin güvenlik üzerindeki etkileri daha detaylı bir değerlendirme gerektiriyor. Ayrıca teklifte potansiyel yolsuzluğa karşı belirli güvenceler ve uluslararası ortaklarla adil kar paylaşımı mekanizmaları bulunmuyor.

Ukrayna güçlerinin Avrupa'daki bazı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) askeri birliklerinin yerini alması vizyonu, cesur olmakla birlikte önemli pratik ve siyasi engellerle karşı karşıyadır. Ukrayna'yı resmi olarak desteklemeye devam eden kilit Avrupa ülkeleri, hala aktif çatışma içinde olan ve önemli ölçüde yeniden yapılanma gerektiren bir orduya güvenmekte tereddüt edebilir. Planın bu yönü ne Ukrayna ne de müttefiklerinin tam olarak ele almadığı uzun vadeli finansman ve eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili soruları da gündeme getiriyor.

NATO entegrasyonu ve önemli miktarda mali yardım içeren plan son derece iddialı, hatta spekülatif. Plan, büyük ölçüde ABD'nin desteğine dayanıyor ki eski Başkan Donald Trump'ın yeniden seçilmesi halinde bu desteğin devam edip etmeyeceği belirsizliğini koruyor. Almanya Şansölyesi Olaf Scholz gibi Avrupalı liderler de daha önceki hevesli tutumlarını yeniden gözden geçiriyorlar. Scholz son zamanlarda Ukrayna'daki savaşı sona erdirmek için diplomatik çabaların yenilenmesi çağrısında bulundu, ancak önerisi hem yurtiçinde hem de yurtdışında büyük ölçüde ilgisizlikle karşılandı.

Daha da kötüsü, Zelenskiy'nin barış görüşmeleri yerine çatışmayı tırmandırmaya bel bağlaması, konumunu korumak için umutsuz bir kumar oynadığını ve uzun vadede daha fazla can kaybı ve diplomatik izolasyon riskini göze aldığını ortaya koyuyor. Pek çok kişi Zelenskiy'nin “zafer planının”, askeri hareketin durakladığı bir dönemde başkan için kişisel bir hayatta kalma kiti olduğunu düşünüyor. Ukrayna Cumhurbaşkanı'nın Savunma Bakanı Rüstem Umerov ve General Kiril Budanov gibi kilit isimleri görevden alması Batılı pek çok başkentte şaşkınlık yarattı ve kritik bir dönemde Ukrayna'nın askeri liderliğine ilişkin endişeleri artırdı. Donbas cephesinde son dönemde yaşanan gerilemeler ve geri çekilmeler de bu endişeleri pekiştiriyor.

Ukrayna halkı da savaş yorgunluğu belirtileri gösteriyor. Ukraynalıların yüzde 57'sinin barış görüşmelerini desteklediğini gösteren son anket verileri iç dinamiklerde önemli bir değişime işaret ediyor. Bu tür anketler, askeri zaferin tek başına sürdürülebilir bir çözüm sağlayamayacağını giderek daha fazla kabul gördüğünü gösteriyor. Kamuoyunda değişen bu duyarlılık, diplomatik alternatiflerin daha ciddi bir şekilde araştırılması gerektiğini vurguluyor. Muhtemelen tarafsız

ülkelerin arabuluculuğunda ve hem Batılı hem de Batılı olmayan güçlerin güvenlik garantilerini içeren çok taraflı bir barış girişimi ileriye dönük daha uygulanabilir bir yol sunabilir. Böyle bir yaklaşım Rusya'nın güvenlik endişelerini giderirken Ukrayna'nın egemenliğini de koruyabilir ve Zelenskiy'nin askeri odaklı stratejisinin çözemediği diplomatik çıkmazı potansiyel olarak kırabilir.

Ukrayna bu karmaşık zorlukların üstesinden gelmeye çalışırken uluslararası toplumun sabrı ve kaynak taahhüdü hala çok önemli ancak belirsiz. Batı'nın desteği önemli olmakla birlikte, destek veren ülkeler kendi öncelikleri nedeniyle Ukrayna'ya yapılan yardımlarda zorlanma belirtileri gösteriyor. Bu gerçek, askeri çözümlerin ötesinde sürdürülebilir bir çözüm bulunmasını daha da acil hale getiriyor.

Sonuç olarak Zelenskiy'nin “zafer planı” Rusya ile çatışmayı sona erdirmek için yeterli değil. Askeri caydırıcılığın yanına diplomatik bir strateji eklenmediği sürece bu plan Ukrayna'yı uzun süreli ve maliyetli bir çıkmaza sürüklenme riski taşıyor. Mevcut yaklaşım, sadece Ukrayna'nın geleceğini değil aynı zamanda Avrupa'nın istikrarını da tehdit eden karmaşık jeopolitik gerçekleri göz ardı ediyor. Diplomasiye doğru net bir evrim olmadan Zelenskiy'nin planı, devam eden savaşa pragmatik bir çözüm sunmaktan ziyade iddialı ve gerçekçi olmayan bir vizyon sergiliyor. Bu noktada uyum sağlamadaki başarısızlık ise çatışmayı daha da şiddetlendirebilir.

SCHOLZ'UN TÜRKİYE ZİYARETİ İKİ ÜLKE İLİŞKİLERİ İÇİN NE SÖYLÜYOR?⁶

Cüneyt Karadağ

21.10.2024

ANADOLU Ajansı

Bundan 100 yıl önce 3 Mart 1924'te Almanya, o zamanki adıyla Weimar Cumhuriyeti ile Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının kurduğu Türkiye Cumhuriyeti arasında diplomatik ve ekonomik ilişkileri tesis eden bir dostluk antlaşması imzalandı. O günden bugüne Türk-Alman dostluğunda zaman zaman gerilimler yaşansa da ilişkiler zaman içinde gittikçe daha da yakınlaştı.

Almanya, Türkiye'nin kendisi için birçok konuda kilit ülke konumunda olduğunu bilmesine rağmen pek çok zaman buna uygun davranmadı ve reel bir politika izlemedi. Almanya eski Başbakanı Angela Merkel döneminde Türkiye ile ikili ilişkiler pragmatik bir zeminde yürüyordu. 2021 seçimlerinde kazanan Sosyal Demokrat Parti (SPD) ve Yeşiller ve Hür Demokrat Parti'den (FDP) oluşan koalisyon hükümetinin Türkiye ile ilişkilerinde böyle bir politika benimsediği pek söylenemez. Bunda özellikle Yeşiller partisindeki Türkiye karşıtı oluşumun da etkisi büyüktür.

Almanya Başbakanı Olaf Scholz Türkiye'ye ilk resmi ziyaretini 14 Mart 2022'de yaparak, özellikle Rusya Ukrayna savaşında arabuluculuk yapabilecek konumda ve kabiliyette olan Türkiye ile ilişkilerine önem verdiğini gösterdi. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bu ziyarete karşılık olarak 17 Kasım 2023'te Berlin'e resmi bir ziyarette bulundu. Ardından 22 Nisan'da bu sefer Almanya Cumhurbaşkanı Frank Walter Steinmeier Türkiye'ye 3 gün süren bir resmi ziyaret gerçekleştirdi.

Dış politikada her ülke kendi çıkarlarını gözetir ve her ülkenin buna göre hareket etmesi beklenir. Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ve Almanya ile bu hususta belirli gerginlikler yaşasa da artık bu anlayışın değişmeye başladığına dair güçlü emareler var. Almanya'nın Türkiye ile yavaş seyreden ilişkileri hızlandırmak ve daha da derinleştirmek istemesinin altında yatan sebeplerin başında göç ve mülteci meselesi geliyor. Buna ek olarak, Rusya Ukrayna savaşının başta Almanya olmak üzere diğer dünya ülkelerine getirdiği yük ve Orta Doğu'daki çatışmalar da Almanya'yı Türkiye'ye yaklaştıran diğer sebeplerdir.

⁶<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/scholzun-turkiye-ziyareti-iki-ulke-iliskileri-icin-ne-soylyyor/3368942>

Almanya'da 28 Eylül 2025'te yapılacak genel seçimler ise Almanya'nın dış politikasını şekillendirirken göz önünde tuttuğu önemli durumlardan biridir. Almanya'da yapılan seçim anketlerinde SPD şu anda, Hristiyan Birlik Partileri (CDU-CSU) ve aşırı sağcı Almanya için Alternatif Partisi'nin (AfD) ardından üçüncü sırada gözüküyor. Mevcut konjonktürde, Almanya'nın Türkiye gibi sağlam müttefiklere ihtiyacı bulunuyor. Scholz'un Türkiye ziyareti, Almanya Başbakanı'nın Türkiye-Almanya ilişkilerinde geçmişte zaman zaman güven kaybına yol açan politikaları bir kenara bırakarak, güvene dayalı bir politika sürdürmek istediğini gösteren önemli bir gelişmedir.

Türkiye, Almanya ile ticaretine her zaman ayrı bir önem verdi. Almanya ile olan ilişkilerinde bu ülkede yaşayan 3,5 milyon Türkün varlığını her zaman göz önünde tuttu. Türkiye'nin Almanya ile ilişkilerinde bugüne kadar ön plana çıkan konular vize serbestisi, terör örgütleri PKK ve FETÖ'nün Almanya'daki faaliyetlerine son verilmesi, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi için Almanya'nın desteğinin sağlanması ve ekonomik ilişkilerin daha da artırılması şeklinde sıralanabilir. Ancak son ziyaret öncesi buna bir de savunma sanayi ürünleri eklendi. Almanya 2011'den bu yana Türkiye'ye savunma sanayi ürünlerinin teslimatı konusunda farklı gerekçeler sunarak bundan kaçınıyordu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Scholz ile Dolmabahçe'de olumlu bir havada geçen görüşmesi ve basın toplantısında iki liderin de sıcak bir tutum sergilemeleri Türk Alman ilişkilerinin yeni bir döneme girmesi hususunda beklentileri artırdı. Basın toplantısında Türkiye'ye Eurofighter uçağı verilmesi hususu ön plana çıktı. Özellikle Alman medyası da bu konuya geniş yer ayırdı.

Türkiye'nin Almanya'dan 700 kalemin üzerinde savunma sanayi ürün talebi bulunuyor. Bu talepler daha çok Deniz Kuvvetleri'nin ihtiyaçları olarak belirlendi. Bunlardan bir kısmı Scholz daha İstanbul'a gelmeden onaylandı. Türkiye'nin talep ettiği savunma sanayi ürünlerinin bir kısmının daha onaylanacağı sözünü bizzat Scholz basın toplantısında kendisi teyit etti. Tabii bu sözü verirken de Türkiye'nin NATO müttefiki olduğunun altını çizdi.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile sağlam iletişim kanalı olan tek NATO ülkesinin Türkiye olması dolayısıyla, Scholz'un Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan arabuluculuk isteyip istemediği bilinmiyor, ancak Scholz'un yaklaşık 2 yıldır Putin'le telefonda dahi görüşmemesi Türkiye üzerinden bir iletişim kurmak istemesi ihtimalini de akıllara getiriyor.

Türkiye, diplomatik kanalları güçlü ve iletişime açık bir ülke. Özellikle Ukrayna'da, Rusya'nın masaya oturtulması için Batı'nın ve Almanya'nın Türkiye'ye ihtiyacı var. Almanya dış politika

yapıcıları da bunun farkında. Her ne kadar Yeşiller partisine mensup Ekonomi Bakanı Robert Habeck ve Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock bu durumu geç görseler de Türkiye ile ilişkilerde olumlu yönde bir değişiklik olması gerektiğini düşünüyorlar.

Scholz'un İstanbul ziyaretinden sonra Türk Alman ilişkilerinde yeni bir ivmelenme beklemek mümkün, ancak bunu zaman gösterecek. Gerekli adımların atılması halinde ilişkilerin daha da ilerlemesi mümkün. Burada gidişatı, Almanya'nın Türkiye'ye yönelik atacağı adımlar belirleyecek.

Kumpaslardan darbe girişimine **teröristbaşı** **Gülen'in** kirli geçmişi

1960'lardan itibaren devlet içinde gizlice örgütlenerek, anayasal düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan terör örgütünün elebaşı Fetullah Gülen, yıllardır gizlendiği ABD'de 83 yaşında öldü

FETÖ elebaşı Gülen, 1959'dan itibaren **çeşitli illerde imam ve vaiz** olarak görev yapmaya başladı

1960'larda İzmir Kestanepazarı'nda dini istismar ederek, **örgütünün çekirdek kadrosunu oluşturdu**

1966'da örgütün "**ışık evi**" adı verilen hücre evlerinin ilki **İzmir Tepecik'te** kuruldu

1978'de örgütün propaganda araçlarından ilki olan "**Sızıntı**" dergisi kuruldu

Gülen, kurduğu **eğitim, medya ve sivil toplum** kuruluşlarını örgütün gizli **hedeflerine ulaşmak için bir araç** olarak yıllarca kullandı

Gülen, 21 Mart **1999'da ABD'ye kaçtı**

ABD'nin **Pensilvanya** eyaletinde, 130 dönümlük arazide 8 villadan oluşan **çiftlikte sıkı güvenlik ve gizlilik altında** yaşamaya başladı

Örgütü **25 yıl ABD'den yönetti**

Gülen, kumpasları ve darbe girişimini ABD'den yönetti

FETÖ elebaşı Gülen, başta Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet, yargı olmak üzere **devletin "kılcak damarlarına" sızarak**, ülkeyi ele geçirme amacını taşıdı

| Ergenekon ve Balyoz kumpas davaları

| Futbolda şike kumpası davası

| Dönemin MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve teşkilatın üst düzey görevlilerinin ifadeye çağırılması

| 17/25 Aralık soruşturmaları

| MİT tırlarının durdurulması

15 Temmuz darbe girişimi

Fetullah Gülen, 1999'da kaçtığı ABD'den **15 Temmuz 2016'da** 252 kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan **hain darbe girişimini yönetti**

Harvard Üniversitesinin araştırmasına göre

İsrail'in Gazze'de kullandığı MK-84 bombaları insancıl hukuk ihlalinin kanıtı olabilir

İsrail'in 7 Ekim 2023'ten sonraki 40 günlük süre zarfında Gazze'de bulunan hastanelere "tehlikeli derecede yakın" noktaları ABD yapımı Mark-84 (MK-84) bombalarıyla vurduğu Harvard Üniversitesinin yaptığı araştırmayla ortaya koyuldu

İsrail'in 7 Ekim-17 Kasım 2023 arasında vurduğu,

- 36 hastanenin çevresinde
- 592 çukur detaylı incelendi

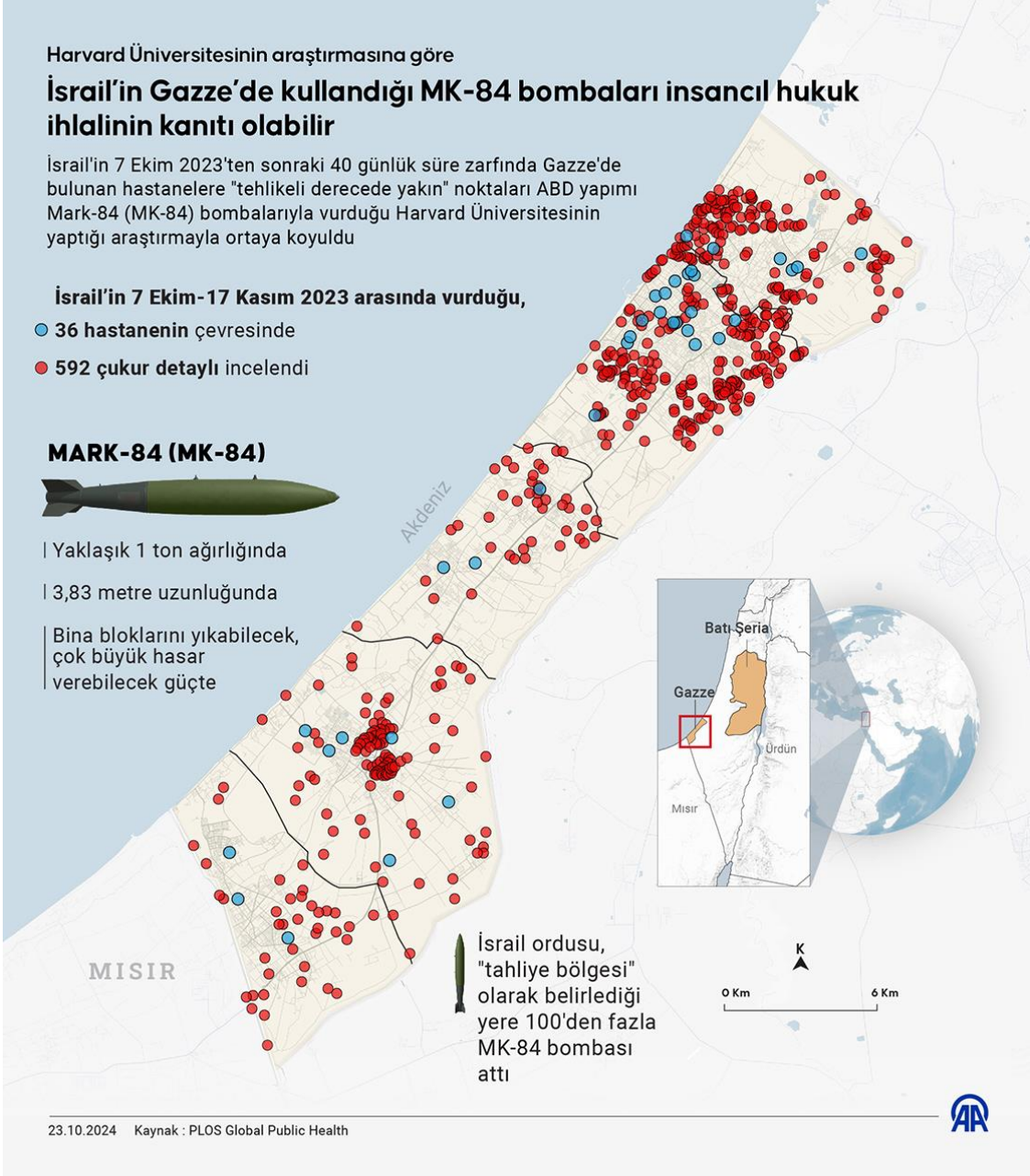
MARK-84 (MK-84)

| Yaklaşık 1 ton ağırlığında

| 3,83 metre uzunluğunda

| Bina bloklarını yıkabilecek, çok büyük hasar verebilecek güçte

16'ncı BRICS Liderler Zirvesi

2024'te 5 yeni ülkenin katılmasıyla birlikte toplam üye sayısı 9'a yükselen BRICS, dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip

BRICS 20
RUSSIA 24

22-24 Ekim, Kazan

Kuruluş tarihi 2009

Dünya yüz ölçümünün
%30'unu

Dünya nüfusunun
%45'ini

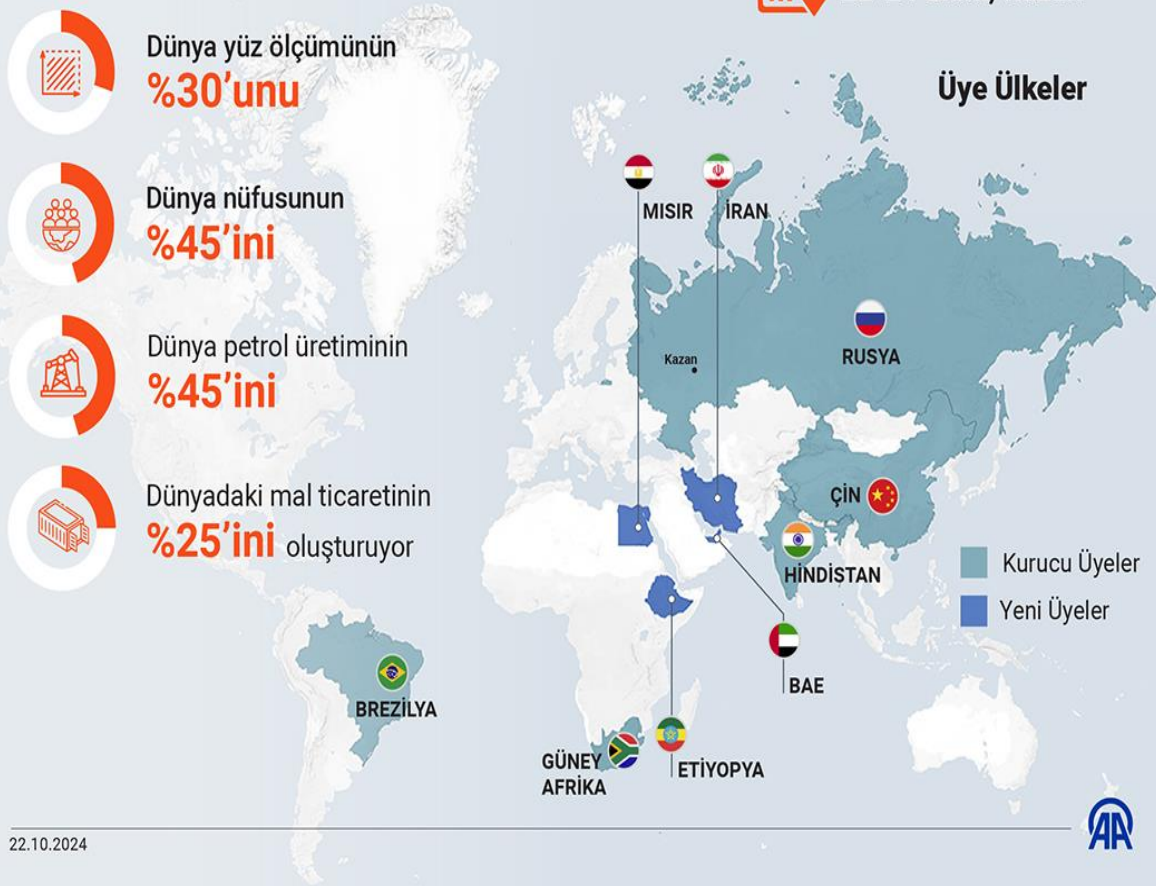

Dünya petrol üretiminin
%45'ini

Dünyadaki mal ticaretinin
%25'ini oluşturuyor

Üye Ülkeler

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/41819>

Etnik ayrımcılık Hollanda'da, din temelli ayrımcılık ise en fazla Fransa'da hissediliyor

Avrupa genelinde etnik köken ve ten rengine dayalı ayrımcılık ciddi bir toplumsal sorun olarak yaygın biçimde hissedilirken, ayrımcılıkla mücadele çabalarına rağmen bu problemler birçok ülkede devam ediyor

Avrupalıların

%61'i ten rengine dayalı ayrımcılığın ülkesinde yaygın olduğu görüşünde

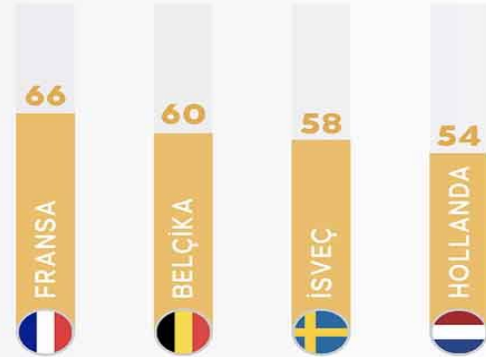

%60'ına göre etnik kökene dayalı ayrımcılık yaygın bir sorun

Etnik kökene dayalı ayrımcılığın en yaygın olduğu düşünülen ülkeler

Din ve inanç temelli ayrımcılığın en yüksek olduğu düşünülen ülkeler

KİTAP TAVSİYESİ

Tarih boyunca teknoloji ve ilerleme el ele yürüyen iki kavram olarak değerlendirildi. Teknoloji çoğu zaman gücü elinde bulunduranlar tarafından yönlendirildi, ancak her zaman toplumun yararı gözetilmedi. Bugün teknoloji küçük bir grubun kontrolündeyken, iktidar ile teknoloji ilişkisini yeniden düşünmek elzem. Daron Acemoğlu ve Simon Johnson bu ilişkiyi tarihsel süreçte ele alıp teknolojiye gözetim değil, demokratikleşme aracı olarak yeniden yön verilmesi gerektiğini savunuyorlar. Ekonomi ve tarihten ustalıkla süzdükleri bilgiler ışığında yeni bir vizyon öne sürüyorlar.